

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > חובת הלבבות 005 הקדמה הניתוק מאהבת העולם

חובת הלבבות 005 הקדמה הניתוק מאהבת העולם

וכאשר נתברר לי חייב החכמה הצפונה מן השכל והכתוב והקבלה, אמרתי, שמה המין הזה מן המצות אין אנו חייבין בו בכל עת ובכל מקום, כשמשטה וכאובל וכקרובות. וכאשר עינתי, מצאתי שאנו חייבין בו תמיד כל ימינו, בלי הפסק,

זה חידוש גדול בחובת המצוות על חובת האברים. כל מצווה שבאברים לא יכולה להיות ברציפות (גם אם אדם יכול לקיים ברציפות אבל אין החיוב ברציפות), זולת מצוות ת"ת. לעומת זאת מצווה שתלויה בלב הן נמצאים תמיד. העומק בזה, כי החיצוניות היא לפרקים והפנימיות הוא תמיד. הדוגמה הברורה זה ליבו של אדם ושאר האברים, בשעה שהאדם ישן שאר האברים יכולים לנוח אבל הלב שלו ש"ממנו תוצאות חיים" הוא לא יכול לישון "אני ישנה וליבי ער". זה חילוק בין התורה שעליה נאמר "והגית בו יומם ולילה", ובמצוות שהם חובת הלבבות אנחנו מצטרפים לתורה שהביא בלי הפסק.

ושאין לנו שום טענה בהנחתו, כמו: יחוד אלהינו בלבבנו, ועבדו במצפוננו, וליראתה ולא הבה אותו, ושנכסף לעשות המצוות שאנחנו חייבין בהן, כמו שאמר הכתוב (תהלים קיט, ה): אֶחָלִי וְכִנּוּ דַרְכֵי לְשֹׁמֵר חֻקֶיךָ,

יש כאן דבר נפלא, לכאורה אם כל תכלית הכיסופין הוא שאני אעשה את הדבר ועשיית הדבר היא לפרקים, אז מדוע צריך שיהיה כיסוף תמיד, בודאי שבפשוטם של דברים אפשר לומר שאם הכיסוף לא יהי תמיד שמה יבוא זמן הדבר והוא לא יקיים. אבל בעומק יורת, אין תכלית הכיסופין למצווה רק כדי לעשות את המצווה, אלא הכיסוף זה עבודה לעצמה, כמו שהגמרא אומרת "יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק" כלומר שתמיד רצון המשפיע יותר מרצון המקבל, כך באדם צריך שהכיסופין יהיו יותר מהמעשה, ובלשון העמוקה-ה המעשה הוא לפרקים והכיסופין צריך שיהיו תמיד, כל סוד העבודה הפנימית הוא של תמידיות.

ושנבטח בו, ושנמסר נפשותינו אליו, כמו שנאמר (תהלים סב, ט): בְּטַחוּ בּוֹ בְּכֹל עֵת עִם שֹׁפְכוֹ לִפְנֵי לַבְבְּכֶם, וְלִהְסִיר הַשִּׁנְאָה וְהַקְּנָא מִלְּבַבְכֶם,

לכאורה החיוב של זה הוא כללי כמו מילה, למה בכל רגע? כשהמשנה ברורה הביא את ששת המצוות התמידיות הוא לא מנה את זה, המצוות המעשיות יותר ברור שחייבים בכל עת, אבל להסיר את השלילה זה חידוש שזה תמיד, מתחדד כאן שזה לא מצווה להסיר ואם הסרתי אז קיימתי, כאן משמע מדברי החוה"ל שכשאר יש שנהא וקנאה בלב אז בהכרח חסר מגילוי האהבה והיראה ולכן זה מצווה שבכל עת.

ושנפרש ממוחרי עיני העולם שטורדין אותנו מעבודת השם, כי כל זה אנו חייבין בו תמיד בכל עת ובכל מקום ובכל שעה ובכל רגע ועל כל ענין, בעוד שכלנו ונשמנתנו בנו.

יש בנפש רוחב להכיל כמה דברים בכללות קומת הנפש, אבל כעבודה מעשית כל פעם יש מקום רק לאחד.

כמו שתלמוד תורה שהוא שורש הנשמת חיים אז אנחנו מחוייבים בו בכל עת ובכל שעה, על אותו מהלך מצוות פנימיות החכמה הצפונה הם שורשי ה"ממנו תוצאות חיים" של הלב, ולכן חייבים בהם בכל רגע.

וקדומה לזה: עבד שצוהו כבו לעשות שתי מלאכות, האחת בביתו והשנית בשדה, כמו עבודת האדמה, ולעין בה בעתים ידועות ובשעות ידועות. אם יעברו העתים ההם, או אם לא ימצא לעשות מפני דבר שימנענו, יסתלק מעליו חייב המעשה חוץ לביתו.

אָבֵל הַמַּעֲשֶׂה שְׁצִוָּהוּ לַעֲשׂוֹת בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ מִסְתַּלֵּק מֵעַלְיוֹ כֹּל יְמֵי עֲמָדוֹ בּוֹ וְעַבְדוֹ אֶת אֲדוֹנָיו, כְּשֶׁלֹּא יִמְנָעוּ מוֹנְעַ וְלֹא יִטְרְדוּהוּ טוֹרֵד, וְחִיּוֹב הַמַּעֲשֶׂה תָּמִיד עֲלָיו כְּשִׁיפְנָה.

וְכֵן מִצְוֹת הַלֵּב שְׁאֵנוּ תִּבְיִין בְּהֶן, אֵין לָנוּ טַעֲנָה בְּהֶן וְלֹא טוֹרֵד מֶהֶן, אֶלֶּא אֶהֱבֵת הָעוֹלָם,

כל מי שניסה פעם להתחיל את העבודה הפנימית יודע שזה קשה מאוד, אם נעמוד על שורש הפרעה נוכל להבין איך להיכנס למהלך של עבודה מעשית. אבל אם לא נעמוד על שורש הפרעה, כל אחד יודע שאחד מהדברים הקשים זה לכוון בתפילה, לאהוב, להתיירא וכו' הרי מעשה יותר קל מאשר ייחוד הלב, אבל חוה"ל כותב כאן איפכא, אלא שדייק בלשונו שאין לנו טענה וטורד "אלא אהבת העולם" לא כתוב כאן טרדת העולם, אלו הם שני סוגיות שונות בתכלית השינוי, טרדת העולם יכול להיות גם לצדיק, אהבת העולם לצדיק אין. אהבת העולם זה מה שהנפש קשורה לעוה"ז, אם הנפש לא קשורה לעולם הזה, אז באופן טבעי מתגלה בה הנשמה והנשמה הרי אהבת ומתיירא ומייחדת את בוראה, למה הגילוי של זה לא מתגלה בלב? עיקר המונע הוא אהבת העולם, אם יש אהבת עולם הזה ודאי שהרבה יותר קל לקיים את מצוות האברים ולא את מצוות הלבבות, אבל למי שאין אהבת העולם הזה עליו נאמר המשל של החוה"ל.

כל עומק העבודה שהחווה"ל הזכיר לעיל, זה כבר מידות רעות, אבל לפני ההסרה של המידות רעות יש הסרה של החיבור לעולם, הוא השורש המונע של גילוי האור הפנימי הרוחני בלבבות, כל שורש העבודה של חובות הלבבות בנויה על גבי ניתוק מאהבת עולם ותשוקת הרוחניות שאז נכנס האדם לעבודה הפנימית ולפני כן הוא מקושר ומחובר לארץ והנפש שלו לא סובלת את העבודה הפנימית.

וְשֶׁאֵין אֲנַחְנוּ מְבִינים עֵנִין בּוֹרְאָנוּ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ישעיה ה, יב): וְהָיָה כְּנוֹר וְנֶבֶל תִּנְף וְחִלִּיל לַיִן מִשְׁתִּיָּהֶם וְאֶת פֶּעַל יְיָ לֹא יִבִּטּוּ וּמַעֲשֶׂה יְדָיו לֹא כָאוּ.

כאן כותה החוה"ל עוד נקודה שצריכה קצת התבוננות והבחנה, מה טורד את האדם מלהבין את העבודה הפנימית? מלצרף אותו לאהבה וליראה ולשאר חלקי העבודה הפנימית "אין אנחנו מבינים עניין בוראנו". לכאורה בפסוק שהוא מביא כתוב שעסוקים בשמחת הוללות דעולם הזה "ואת פועל ה' לא יביטו" לא כתוב "לא יבינו", יש מה שהאדם לא מביט, ויש מה שהאדם מביט ולא מבין, הלשון שהוא כותב "שאינ אנחנו מבינים" יכול להיות שהאדם מתבונן ומביט ולא מבין, אבל בפסוק נאמר שהוא לא מביט ולא ראה? תשובה לדבר, כאשר האדם הלב שלו חסום אז גם כאשר הוא מביט הוא לא מבין, וממילא מה שקורה שבעומק הוא לא יודע איך להביט, כאשר לבבו נפתח אז הוא רואה את השגחת ה' באופן טבעי הוא רואה את החכמה הצפונה איך היא גלויה בכל דבר, אחרי שנפתח לבבו להבין, אז הוא מביט, "אי לאו דדלתי לך חספא לא משכחת מרגניתא תותיה" אם אני לא מבין אז אני לא יודע להביט, אפ הלב נפתח ה"לב מבין" באדם נפתח אז הוא יכול "איך תמונת ה' יביט" פועל ה' יביטו אם הוא זוכה שהוא מבין, לבמחיש את הדברים- כל אחד מאיתנו הרי מכיר ויודע מעשה השגחה של הקב"ה, כמה זמן האדם יכול להתבונן בדברים? קשה להתרכז בזה כי השכל רוצה להתבונן אבל הלב לא שם אז הוא מנסה בעצם להתבונן בדבר שהלב לא מבין אותו, כשמתבוננים בדבר כזה הריכוז קשה מאוד ואז תוצאת הדבר ש"לא יביטו", אבל כשה חשקת לבבו אז זה מה שבאופן טבעי הוא מביט ורואה, ודאי שאם הוא יתבונן יותר אז הוא יביט ויראה משהו, אבל באופן טבעי הוא מביט רק במה שהלב מבין. הוא קובע לעצמו זמן להתבונן כי הוא יודע שצריך אבל השכל מתבונן וברגע שנגמר זמן ההתבוננות שלו הוא ככל אדם שלא רואה כמעט כלום, מחמת שהשלוה שראה ולא הלב זה שהבין, אבל אם הלב היה נפתח אז זה מה שה הוא יביט ויראה באופן טבעי.

זה לא "לב מבין" של כשרון אלא זו תשוקת הלב להכיר את בוראו.

אהבת העולם ושאינ אנחנו מבינים עניין בוראנו זה לא שני דברים נפרדים, למה אנחנו לא מבינים עניין בוראנו? כי יש אהבת עולם הזה. אם לא היה אהבת עולם הזה אז היה אהבת הבורא אם היה אהבת הבורא אז היה "לב מבין", אז האדם באופן טבעי היה רואה את יד ה' דוגמא הברורה שהיה מביא החפץ חיים שבכל דבר שהיה רואה היה רואה את המכוון של החכמה של ההנהגה של הקב"ה לא שהוא כל הזמן היה מתבונן בזה, זו טעות להבין כך, הוא לא היה מתבונן בזה כמעט כלום, ודאי שבתחילת דרכו הוא התבונן, אבל אחרי שנפתח כביכול הלב מבין כך הוא מסתכל באופן טבעי על החיים אז כל חייו הם אמונה אבל יש בני אדם שהרגילו את הדכל שלהם להסתכל כך וכך הם משתכלים זו טעות זה אל הרגל השכל אלא זה פתיחות לב.

הניתוק מאהבת עולם הזה זו סוגיא ארוכה לעצמה, אבל בלשון הקצרה ביותר האדם יכול לרצות להינתק מאהבת עולם הזה, אבל הוא רק רוצה. אבל סדר העבודה בקצרה ממש, הוא מה שהאדם מוותר בפועל על קנייני העולם הזה, לא מדובר רק על תאוות האכילה, מדובר על ויותר על חיבור לעולם הזה, אבל, יש בן אדם שמוותר אבל כדוגמת אדם שלא שותה חצי שעה אז הוא נהיה יורת צמא אז הוא נהיה יותר צמא ועוד חצי שעה עוד יותר צמא אחריו שהוא ויותר על עשרה דברים אז

הצימאון שלו עוד יורת גדול, לאחר מכן הוא יפקע וישבר, סדר הדבר צריך להיות, שכנגד כל וויתור על הנהגת העולם הזה, חייב להיות שהוא מגלה הנאה רוחנית מקבילה, מי שמנסה לוותר אל הנאה על אהבת העולם הזה ואין לו הנאה מקבילה, בדרך כלל הוא לא יצליח, זה רק שאלה של זמן עד שהוא יגביר את הניתוק ולבסוף הוא יתפוצץ וישבר, אבל אם כנגד האהבה של העולם זה הוא קושר עצמו להנאה אחרת אז יש לו הקבלה כנגד מה שהוא הפסיד יש לו חיות אחרת, לזמן מועט האדם יכול לחיות בלי שום אהבה, כמעט בלי שום אהבה, אבל מיש ילך כך כסדר, רואים את זה על הרבה בני אדם, שבשלב מסויים לא רק שהווייתורים לא הועילו להם אלא הם פעלו להיפך, כי הוא לא קיבל תענוג אחר, אז אם הוא היה בעל מסירות נפש גמורה אז הוא יכול להחזיק שם אבל כיוון שרוב בני האדם הם לא בעלי מסירות נפש גמורה אז אם יש לו משהו מקביל לכך ברוחניות אז הוא יכול להתקיים אבל אם לא אז הוא לא יכול להתקיים, לכן כנגד אהבת עולם הזה לפחות צריך להיות שיתגבר אצלו אהבת התורה. אי אפשר לוותר על החיים אפשר רק להחליף חיים חיצוניים בחיים פנימיים.

ואמרתי, שמא המין הזה מן המצות אינו מתילד למצות רבות, ועל כן הניחו אותם ולא חברו בהם ספר מיוחד. וכאשר חקרתי על מספכם ופיקוחם, מצאתים לרב מאד בהתלדס, עד שחשבתי כי מה שאמר דוד ע"ה (תהלים קיט, צו): לְכַל תִּכְלֶה כְּאִתִּי קֶץ רִסְבָה מִצֹּתְךָ מֵאֵד, אמרו על מצות הלבבות, כי מצות האברים יש להם מספר ידוע, כמו תכ"ג מצות, אך מצות הלבבות רבות מאד, עד כי אין לתולדותיהן מספר.

כאן כותב החוה"ל דברים שצריכים תלמוד, מי שקצת לומד תורה לא מבין את לשון חוה"ל, כל מצווה ומצווה היום אנשים מוציאים ספרים שזה רק טיפה מן הים, לבוא ולומר "כי מצות האברים יש להם מספר ידוע כמו תרי"ג מצוות" זה תמוה? הרי ראשית כל תרי"ג מצוות האלה חלק מהם הם מצוות הלבבות? (מה שאמר כמו זה בפשטות מצד מה שחל על האדם, יש מצוות של מלך של כהנים וכו', אמנם אפשר להסביר שבא להפחית את מצוות הלבבות) בכל מקרה מצוות הלבבות הם הרבה פחות ממצוות האברים, אלא הפרטים של אותם מצוות הלבבות הם יותר פרטים מכל השאר? לכאורה ביאור דבריו הוא קצת שונה, יש הבדל יסודי בין מצוות האברים למצוות הלבבות, מצוות האברים זה מצוות ששוות לבני אדם, מצוות הלבבות כיוון שכולה בנויה על נפשות ונפשות של בני האדם אינם שווים אז זה מצווה שלא שווה בין אחד לרעהו, לכן אין מספר. במצוות האברים צריך ספר לכל אדם. כל נפש גם משתנה מזמן לזמן, נמצא שגדר המצווה ל אתמול היא לא הגדר של היום.

ואמרתי עוד, שמא הן כל כך מבארות וידועות לכל, וכל בני אדם דבקים בהם, עד שלא נצטרכו לחבר בספר. ועינתי מנהגי בני אדם ברב הדורות הנזכרים בספרים, ומצאתים רחוקים מן המין הזה מן המצות, אלא הזרזים (בחיירי הסגלה) [הפרושים] בהם, כפי הנזכר עליהם, אך השאר, כמה היו צריכין להעיר ולהורות אותם,

"להעיר" זה לא רק לעורר אותם על הדבר, אל צריך להעיר את ליבותם כי ליבותם ישנים. כי הם לא תופסים את זה בתור מצוות תמידיות אלא בתור התעוררות, אז כל פעם צריך מחדש. ההתעוררות נצרכה לעורר את הבן אדם לחפש את הפנים התמיד אבל לא להתעורר, אם הוא רק מתעורר זה כמעט ולא עוזר כלום כי כל העבודה הפנימית היא תמידיות ולא התעוררות, זה ההבדל למעשה בין אנשי העבודה הפנימיים לבין החיצוניים.

וכל שכן רב אנשי זמננו זה, אשר זלזלו בסקממת מצות האברים, כל שכן במצות הלבבות. ואשר ידבנו לבו מהם לעין בסקממת התורה, הוא מתכונן לדבר שיקרא בו סכס אצל עמי הארץ, וישעשה לו שם אצל הגדולים, ונט מדרך התורה אל מה שלא יקנהו מעלה יתכה, ולא ינקוה ממכשול בנפשו, ושאם לא היה יודעו, לא היה נענש עליו, והיח לעין בשרשי דתו ויסודי תורתו, אשר לא היה לו להתעלם מהם ולהניחם, ושלא יוכל לקיים מצות אם לא ידעם ויעשם, כמו אמונת היחוד, אם אנוחנו חייבים לעין בו מצד שכלנו, או אם יספיק לנו אם נדעהו מצד הקבלה, שנאמר שאגלהינו אסד, כאשר יאמרו הפתאים מבלי אות ומופת, או אם אנוחנו חייבים לסקר על ענין האסד והאמת והאסד העובר, להבדיל הענין הזה אצלנו משאר עניני האסדים הנמצאים, אם לא.

אומר החוה"ל, אדם יכול לעיין בתורה בסוגיות הש"ס ראשית גם שם הוא מעיין שלא לשמה, אלא ע"מ שיקראוהו רבי, אבל הוא לא מעיין בסוגיית האמונה הפשוטה, יש מצוות אמונה לפחות לפי חלק מהראשונים להאמין שהקב"ה הוא קיים, האם הוא מעיין בסוגיית הזאת? בשבת לא יעלה על הדעת שכבר לפני שהוא מתחיל את הסוגיית ברור לו מה מותר מה אבור ואין שום ספיקות, למה אנוחנו לא לומדים רק קיצורי הלכות? ולמה אנוחנו כן לומדים קיצורי אמונה? צריך להבין ברור, עם אותו כח שאחנו עוסקים בגמרא בעיין צריך לעסוק בחלקים הפנימיים, אמנם לחלקים הפנימיים מצטרף לזה גם הכרות פנימיות והרגש, אבל עם אותו כח של עיין צריך לעסוק בחלק התורה של העבודה.

והענין הזה אין המאמין בשאי שלא ידענו, שהתורה הזהיכה עליו, דכתיב (דברים ד, לט): וידעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים. וכן שאר מצות הלבבות שזכרנו ושאנו עתידים לזכר, אשר לא תגמר אמונת המאמין אם לא ידעם ויעשם, והיא החכמה הצפונה, אשר היא אור הלבבות ונגה הנפשות,

מי שאמונה שלו היא אמיתית אז הוא מרגיש אור בלב ונוגה בנפש, אבל מי שהאמונה שלו היא שטחית הוא יודע את האמונה האמונה לא חיה אצלו. כשהחווה"ל מדבר על אור הלבבות ועל נוגה הנפשות זה לא איזה לשון מליצה, מדובר כאן על דבר חי, למעשה, ממש. שמי שהאמונה שלו קיימת באמת ושאר חלקי העבודה הפנימית קיימים אז יש לו אור הלבבות ונוגה הנפשות, קשה להבין איך יכול להיות שבני אדם חיים בעולם ווהם סבורים שכל חלקי העבודה הפנימית זה ידיעות בלבד. מי שנכנס לעבודה הפנימית באמת יש לו אור בלב, זה לא משלים כמו שבני האדם תופסים. האור שעליו דיבר החווה"ל זה לא אור כידיעה זה אור ממש בפועל בחוש שהנפש מרגישה אור ואם הוא זך יותר הוא גם רואה אותו בעיניים.

ועליה אמר הכתוב (תהלים נא, ח): הן אמת חפצת בטחות ובסתם חכמה תודיעני.

ואמרו על אהוד מהחכמים, כי הנה יושב עם בני אדם עד חצי היום, וכשהנה מתייחד עם אבריו הנה אומר: הבו האור הצפון, והנה אומר על מצות הלבבות.

בתחילה היה מתייחד עם אבריו ובכדי שהיחוד עם האברים יהיה יחוד מתוך פנים היה אומר "הבו אור הצפון" זה אור ממש שבשעה שנפתח לב האדם יש לו הארה פנימית כאור השמש ויתר על כן.

הדברים האלה הם צריכים להיקלט בתפיסת נפש האדם, זה לא ידיעות, אם אדם תופס שיש אור פנימי ולשם חשקת הלב שלו בס"ד הוא יגיע לפנים הזה. אבל אם הוא תופס שכל חלקי העבודה הפנימית הם ידיעות הם דקדוק הדין ובין אדם לחבירו לשים לב רק מה חסר לו, או כל מני "הגיון ליבי" שהוא כל הזמן מאפיל את שכלו אבל הוא לא רואה את אור הלב, חסר לו את כל הפנים, "חכמת אדם תאיר פניו" החכמה הצפונה מאירה את הלב, הדברים הם בעצם תמצית החיים הפנימי למי שזוכה לחיות בפנימיות.

- [\[הלכות שער היחוד\] 1](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/005-הקדמההניתוקמאהבתהעולם>

Links

[1] <https://bilvavi.net/chovos.alef>